

Za pěstiteli tulipánů

V rostlinné říši je jen málo rostlin, které se těší tak velké oblibě jako tulipány. Navzdory introdukci nových květin jsou nejžádanější jarní květinou již desítky let. Ne náhodou tak tulipány patří k nejdéle komerčně pěstovaným květinám. S roční produkcí šesti bilionů cibulí tulipánů si Nizozemsko stále drží celosvětový primát.

S produkcí tulipánů určených k řezu jsme měli možnost se seznámit v rámci třetího ročníku Tulip Trade Event. Akce, v rámci které šlechtitelské firmy, pěstitelské závody a exportní společnosti po dobu tří dnů otevřou své brány stávajícím i potenciálním zákazníkům, aby je seznámily s nabídkou pro nadcházející sezónu, aktuálními trendy, představily nové odrůdy a ukázaly nové technologie pěstování.

Trocha historie

I když jsou tulipány po mnoha staletí spojovány s Nizozemskem, nejedná se o původní rostlinu. Do přímořské země se dostaly až v 16. století. Přesto, že se v současné době mezi vědeckými kruhy vedou polemiky o původu tulipánu, většina zdrojů uvádí za místo původního výskytu Turecko. Krásé tulipánových květů podlehli i sultáni z osmanské říše, palácové zahrady byly jimi doslova posety. Tulipán se tak stal symbolem moci a bohatství.

Pohled do výrobních prostor společnosti Havatec BV, jež se specializuje na výrobu posklizňových linek pro pěstitele řezaných květin, včetně tulipánů

V rámci třetího ročníku Tulip Trade Event otevřeli své brány šlechtitelé a producenti tulipánů. Na snímku je prezentace více než čtyř stovek odrůd z nabídky firmy Nord Lommerse

Roční nizozemská produkce cibulí tulipánů přesahuje šest bilionů kusů

Mezi významnými hosty, kteří byli na sultánském dvoře obdarováni cibulkami tulipánů, byl i vlámský šlechtic Ogier de Busbecq, vyslanec Habsburků na dvoře Sulejmana Nádherného. Busbecq několik cibulek okouzlující květiny poslal svému příteli Carolovi Clusiovi, francouzskému botanikovi, jenž působil v císařských zahradách Maxmiliána II. (1527–1576). Byla to tak paradoxně Vídeň, kde založil holandskou školu jejich pěstování. Roku 1593 byl jmenován profesorem na univerzitě v Leidenu a byl prvním, kdo započal s pěstováním tulipánů v Nizozemsku.

Tulipány si velice rychle získaly oblibu u movitých lidí napříč celou Evropou a ceny cibulí rapidně stoupaly vzhůru. Tulipánová horečka vyvrcholila v roce 1634, jedna cibulka se prodávala za cenu měšťanského domu v Amsterdamu. Za tři roky však ceny výrazně klesly a mnoho obchodníků tak zbankrotovalo.

Nizozemsko – světový leader

Tradice pěstování tulipánů však v Nizozemsku nezanikla. Příhodné klimatické a půdní podněty jsou doslova předurčeny pro jejich pěstování. Pro řadu rodinných firem se staly hlavním předmětem podnikání již po pět i více generací a největší firmy vypěstují ročně přes 100 milionů kusů řezaných tulipánů.

Současná roční nizozemská produkce činí šest bilionů kusů cibulí, 30 % cibulí je určeno pro zahradní/parkové použití, 70 % slouží k rychlení tulipánů k řezu, 1,4 bilionu směřuje na mezinárodní trhy mimo Evropu, zbytek je exportován do zemí Evropské unie a určen pro domácí potřebu. Nizozemská roční produkce tulipánů určených k řezu je kolem dvou bilionů.

Pěstební proces

Vzhledem k zaměření tohoto časopisu, určeného pro floristy a květináře, se budeme výhradně věnovat produkci rychlených tulipánů určených k řezu.

Jestli si někdo myslí, že pestrobarevné lány tulipánů, tak typických pro jarní Nizozemsko, jsou určeny pro řez, velice se mylí. V závislosti od odrůdy slouží k produkci sadby tulipánových cibulek, a to jak k výsadbě do zahrad a parku, tak k rychlení tulipánů určených k řezu. Jak jsme se dozvěděli od Dirka Jana Haakmana, jednatele exportní firmy s více než osmdesáti letou tradicí pěstování cibulovin Haakman Flowerbulbs B. V. veškerá produkce řezaných tulipánů se dnes odehrává pod krytými pěstebními plochami – ve sklenících či fóliových tunelech, a to tradiční nebo moderní metodou. Hlavní rozdíl je mezi teplotami, jímž je cibule vystavena v období jarovizace [období působení nízkých teplot k iniciaci kvetení] a zakořenování, v pěstebním médiu, sklizni z 1 m², náročnosti na podíl ruční práce a v neposlední řadě v kvalitě květů.

Moderní metoda produkce řezaných tulipánů je založena na hydroponickém pěstování.

Cibule tulipánů jsou ručně napichnuty na hrotu, umístěné na dnu plastového boxu (40 x 60 cm). Kapacity jedné přepravky je v závislosti na odrůdě od 100–125 kusů. Zakořenování probíhá při teplotě 7–9 °C po dobu dvou týdnů. Následná pěstební technologie je založena na čtyřpatrové rotaci boxů po dobu jednoho týdne při teplotě 18 °C, poté jsou přepravky rozmístěny na pěstební ploše. Po třech týdnech probíhá sklizeň [při 20–25% vybarvení poupeče]. Výrobní cyklus lze opakovat osmkrát až desetkrát do roka, což se výrazně odráží na nízké ceně výsledného produktu. Masivní produkce vypěstovaná touto metodou je určena převážně pro potřeby obchodních řetězců a supermarketů. Za tradiční metodou pěstování tulipánů jsme se zajeli podívat do firmy Mooij Tulips, jež se zabývá produkcí tulipánů od roku 1945. V sezóně, tj. od září do května, opouští brány závodu přes 300 000 kusů řezaných tulipánů týdně.

Při tradičním způsobu pěstování jsou cibule „chlazený“ při 5 °C. Cibule jsou ručně vysazeny do písčito-rašelinového substrátu na pěstební záhony nebo do plastových beden. Zakořenování cibulí probíhá při teplotě 7–9 °C až tři týdny. Po 55 až 60 dnech nastává čas sklizně. Sklizeň se provádí ručně [2000 kusů/na pracovníka a den] a je náročná na logistiku. Vzhledem k dlouhé časové periodě od výsadby do sklizně probíhá produkce pouze dvakrát do roka. Přestože časová i pracovní náročnost ve výrobním procesu se promítá do výsledné ceny, kvalita produkce je oproti nové metodě pěstování vyšší. Tímto způsobem jsou pěstovány tulipány vyšší kategorie určené zejména pro floristy.

Automatizace produkce

Tak, jako je tomu i v jiných výrobních odvětvích, i při produkci květin se klade velký tlak na snižování nákladů – minimalizaci podílu ruční práce. Nejinak tomu je i při pěstování řezaných tulipánů. A přesto, že se jedná o produkci živého materiálu, vývojem technologií se lidská rukadotkne tulipánu jen minimálně – při výsadbě do boxů, vyjmutí z beden při sklizni a uložení nasazovaných tulipánů do přepravek s vodou. Manipulace s bednami během pěstebního cyklu, zálivka, odstranění cibule a spodních listů od stonku a svazkování je plně automatizované.

Jednou z firem, která se dlouhodobě zabývá vývojem a výrobou posklizňových linek pro skleníkovou kulturu řezaných květin, je firma Havatec BV. Přestože pořizovací cena základní linky se pohybuje v rozmezí 60 až 100 000 eur, její výkonnost je 3500 kusů za hodinu. Firma s počtem 75 zaměstnanců ročně vyrobí na zakázku přes 125 linek. Odbyt mají jak na domácím trhu, tak v Číně, Francii či USA.

Trendy ve šlechtění

Šlechtění tulipánů má dlouholetou tradici a sahá až do dob osmanské říše. Do dnešních dnů bylo vyšlechtěno na stovky odrůd. Jednou ze společností, která se zabývá šlechtěním tulipánů, je Hobaho, dceřiná společnost Dummen Orange – jedna z největších světových šlechtitelů a množitelských firem okrasných rostlin. Hlavním cílem šlechtitelských

U floristů jsou nežádanější odrůdy tulipánů ze zajímavým tvarem či vybarvením květu

telského týmu je zkrácení doby od vyšlechtění do zavedení nové odrůdy do komerční produkce, což vyžaduje mít k dispozici 10 000 kg cibulí dané odrůdy. Současný proces trvající 25 let chtějí pomocí moderních genetických metod zkrátit na devět.

Slechtění nových odrůd podléhá i pěstebním technologiím. Pro automatizovanou sklizeň jsou nejhodnější odrůdy s vyšším nasazením listů na stonku, vzpřímenými listy, pevným a silným stonkem s poupetem částečně schovaným v úžlabí listů.

Zatímco u zahradních tulipánů, je cílem šlechtitelů získat odrůdy s dlouhou dobou kvetení, uniformního růstu a kvetení, pro floristy jsou to kultivary se zajímavými květy, ať již tvarem či barvou. Mezi nejoblíbenější patří tulipány ze skupiny papouškových, pivoňkových, třepeničních či nově vyšlechtěných korunkových.

Hydroponická produkce rychlených tulipánů určených k řezu

1. Výsadba/napichnutí cibulí na bodce umístěné na dně plastového boxu o velikosti 40 x 60 cm. **2.** Zakořenění cibuli probíhá po dobu dvou týdnů při teplotě 7–9 °C. **3.** Mechanizované umístění beden na pěstební stoly. **4.** Pěstební technologie založená na čtyřpatrové rotaci v průběhu prvního týdne pěstování po zakořenění při teplotě 18 °C umožňuje maximální využití pěstebních prostor. Získání více kusů z metru čtverečního výrazně ovlivňuje cenu produkce. **5.** 98% zaplnění kryté pěstební plochy snižuje energetické náklady a umožňuje důkladnější kontrolu nad kvalitou. **6.** Automatický závlahový systém zajišťuje rovnoměrnou závlahu každého pěstebního boxu. **7.** Dvoutýdenní pěstování při teplotě 18 °C. Dobu kvetení lze díky teplotě velice dobře načasovat. **8.** Po třech týdnech od zakořenění, ve stadiu 20–25% vybarvení poupěte nastává období sklizně. **9.** Automatizace v podobě pásových dopravníků a posklizňových linek dělá sklizeň jednodušší a efektivnější. **10.** Výkonnost linky na oddělení cibule od stonku je 7000 ks/den/jeden pracovník. **11.** Vázací linka na svazkování tulipánu urychluje proces sklizně. **12.** Nasvazkovány tulipány jsou připraveny k prodeji na burzu.